

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Руска Минчева Русева - ИРГР-Садово
Член на Научно жури, назначено със Заповед №НП-08-139/15.12.2014 г. от
Председателя на ССА

ОТНОСНО: Провеждане на процедура за защита на дисертационен труд в ИРГР-Садово за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Селекция и семеипроизводство на културните растения“, ш. 040105, в професионално направление „Растениевъдство“, ш. 6.1.

Материалите по процедурата за защита на дисертационния труд, предоставени на членовете на Научното жури, отговарят на изискванията по Чл. 57 от Правилника на ССА за прилагане на ЗРАСРБ, което позволява изготвянето на настоящото „Становище“.

Тема на дисертационния труд

„Възможности за повишаване на ефективността на селекцията при сусам /*Sesamum indicum* L./ за механизирано прибиране“, с научни ръководители: Проф. д-р Станко Георгиев Деликостадинов и Гл. ас. д-р Станислав Костов Стаматов

Автор на дисертационния труд

Авторът на разработения дисертационен труд - ас. Манол Георгиев Дешев работи на основен трудов договор в ИРГР - Садово от 2006 г. в Отдел „Селекционно-генетичен“. Докторант на самостоятелна подготовка в ИРГР от 27.03.2013 г. Отчислен с право на защита въз основа на Заповед № НП-08-136/18.12.2014 г. на Председателя на ССА.

Актуалност на разработената тема

Актуална селекционна тема, с ясна насоченост – селекция на сортове сусам за механизирано прибиране с висока продуктивност. Сусамът не е от тези селскостопански култури, които заемат много земеделски площи, но нейното значение напоследък се оценява високо, като растителен вид с ценни хранителни съставки за продукти, с голяма търговска стойност. Трудностите по прибиране на сусама, направи отглеждането ѝ непривлекателно за отглеждане през последните години. Проучвания с насока селектиране на сусам с неразпукващи се кутийки и механизираното му прибиране са целесъобразни от научна и практическа гледна точка. Разработката на дисертации с културата сусам са малко и няма други научни центрове в страната, работещи с този растителен вид, освен ИРГР-Садово. Предложеният научен труд е дисертабилен, навременен и значим.

Оценка на разработения дисертационен труд

Направеният литературен преглед показва много добра информираност на автора по проблема, като плавно, целенасочено и задълбочено е отразено състоянието на селекционната работа при сусама, точно в посоката – селекция за механизирано прибиране в съчетание с добивност, а не изобщо всичко за сусам.

Обстоятелството, че досега сусамът не е привлекателна за производителите култура, заради спецификата на плодните кутийки, разпиляващи произведените семена, е дало възможност много ясно да се определи целта на разработката и съвсем точно да се формулират задачите.

Използваните материали и приложените методите за извеждане на експерименталната работа са съобразени напълно с целите и задачите. Материалите обхващат сортове, линии, потомства, съответно носители на

подходящи признаци. Избраните за изследване показатели, са тези, които формират елементите на продуктивността. Приложени са съвременни статистически методи и програми за обработка на резултатите.

В раздела „Резултати и обсъждания“ са представени данни от всеки подраздел, всички с математическа обработка, което от своя страна е позволило структурирането на математически модел на сусамовото растение. Установени са корелации и зависимости, показващи сложен характер на изменение на добива, в зависимост от изменението на параметрите в елементите на добива. Тези съждения подсказват, че голям дял от факторите могат да се контролират. И по-нататък действително се констатира, че чрез генетичен контрол на признаците и подбор на родителски форми се установява характера на унаследяването на търсените признаци.

Правилната посока на изследователската работа довежда и до крайните цели за висока продуктивност и селектиране на признаци за механизано прибиране, като получените резултати са научно обосновани и доказани. Въз основа на проведената експериментална работа, статистически обработените и доказани резултати, произтичат изводи, които отразяват синтезирано постигнатото от конкретните експерименти в съответните подраздели.

Онагледеност на получените резултати

Дисертационният труд е изложен на 129 страници. Използвани са 105 литературни източници, които напълно съответстват на цитиранията в литературния преглед. Резултатите са отразени и илюстрирани на 40 таблици, 5 фигури и 8 снимки. Цялостното структуриране на дисертационния труд напълно отговаря на изискванията. Използван е правилен литературен и научен език, стил и изказ в изложението.

Оценка на приносите от разработения дисертационен труд.

Авторът е разпределил приносите от изведената експериментална работа и получените резултати в три групи: с оригинален характер, с научен характер и приложни приноси. Приносите с оригинален характер са с особено висока стойност, защото конкретните резултати са теоретично обосновани на базата на корелации и зависимости, водещи до изясняване механизма на взаимодействието между гени и среда, а от тук и до контролиране на факторите, влияещи върху изменението на желани признаци и параметри в определена посока. Приносите с научен характер отразяват конкретно получени нови факти със значим научен ефект за проучваната култура сусам, с възможност за приложение в бъдещи селекционни програми с друга насоченост. Приложните приноси са с двупосочен положителен характер – приложената методика за комплексна оценка на хибридни материали от сусам ще прецизира работа при отбор на материали в по-нататъшен селекционен процес; в резултат на селекционната работа, от получените линии са подбрани 3 кандидат сорта, предложени за изпитване и признаване в ИАСАС, чийто приложение ще има практически и икономически ефект за земеделското производство.

Публикации, свързани с дисертационния труд

Авторът на дисертационния труд, ас. Манол Дешев, е публикувал и представил три научни статии, пряко свързани с изследователската работа по дисертационния труд. Две от тях са колективни, в съавторство с научните ръководители, едната е самостоятелна. Статиите са публикувани в научни списания – Раст. науки, Bulgarian journal of agricultural science, Аграрни науки.

Авторефератът е подготвен на основата на дисертационния труд, като синтезирано са представени елементи от всички раздели, без да се нарушава

смысловото съдържание на постигнатите резултати. Това умение подчертава възможността на автора за правилна преценка за редуциране на по-големи обеми, без нарушаване на анализа и интерпретацията на резултатите.

Забележки и препоръки

На заседание на разширено научно звено към Отдел "Селекционно-генетичен" в ИРГР, при проведена вътрешна защита на дисертационния труд, членовете на звеното направиха бележки и препоръчаха корекции в някои аспекти на обсъждания дисертационен труд. Към настоящия момент констатирам, че авторът се е съобразил и изпълнил препоръките.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От правилния подбор на темата за дисертационен труд, съобразно актуалността на проблема, конкретно поставените цели и задачи, както и от използването на подходящи материали и съвременни методи на изследване, произтичат научни резултати, теоретично обосновани и такива с пряко практическо приложение. Извеждането на експерименталната работа и изготвянето на дисертационния труд са осъществени лично от автора, обстоятелство, което оценявам много високо, защото ас. Дешев може да продължи да работи в избраната научна област със селекционна насоченост и е с възможности за кариерно израстване в бъдеще. Изразявам задоволството си от уменията за анализ и синтез на научни факти, от използването на добър научен стил, език и терминология. Изследователската работа и изложението на разработката като цяло и по съвкупност в отделните им елементи напълно отговарят по обем и качество за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника на ССА. На дисертационния труд „*Възможности за повишаване на ефективността на селекцията при сусам /Sesamum indicum L./ за механизизирано прибиране*“, разработен от ас. Манол Георгиев Дешев, давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА**.

С настоящото „СТАНОВИЩЕ“ предлагам на членовете на Научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на ас. Манол Георгиев Дешев по научната специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения“, ш. 040105, в професионално направление „Растениевъдство“, ш. 6.1.

19.02.2015 г.
ИРГР - Садово

Изготвила становището:
/Доц. д-р Руска Русева – член на Научно жури/

